

KS. WIESŁAW PRZYGODA

ŻYCIE I DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWO-DYDAKTYCZNA KS. PROF. DRA HAB. RYSZARDA KAMIŃSKIEGO

I. BIOGRAFIA NAUKOWA

Ryszard Kamiński urodził się 7 marca 1942 r. w Serpelicach na Podlasiu jako syn Stanisława i Marianny. Po ukończeniu szkoły podstawowej kontynuował naukę w Liceum Ogólnokształcącym w Janowie Podlaskim. Po złożeniu egzaminu maturalnego w 1960 r. rozpoczął studia w Wyższym Seminarium Duchownym w Siedlcach. 4 czerwca 1966 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Przez następne trzy lata (1966-1969) pracował w parafiach Kornica i Górzno jako wikariusz.

W 1969 r. ks. Ryszard Kamiński został skierowany przez Władzę Diecezjalną na studia specjalistyczne w Instytucie Teologii Pastoralnej KUL. Dyplom magistra i licencjat z teologii pastoralnej uzyskał w 1972 r. Po trzech latach studiów doktoranckich w KUL został skierowany przez Biskupa Siedleckiego na dalsze studia specjalistyczne w Instytucie Teologii Pastoralnej Papieskiego Uniwersytetu Laterańskiego w Rzymie, gdzie w 1974 r. uzyskał stopień doktora teologii w zakresie teologii pastoralnej na podstawie rozprawy *La concezione della pastorale secondo L'Arcivescovo Antonio Giuliano Nowowiejski (1908-1941)*. Stopień doktora uzyskany w Rzymie został nostryfikowany na Wydziale Teologii KUL 2 kwietnia 1976 r. Po powrocie ze studiów w Rzymie ks. dr R. Kamiński w latach 1974/75 był wikariuszem w parafii katedralnej w Siedlcach. W latach 1974-1976 wykładał teologię pastoralną w Wyższym Seminarium Duchownym w Siedlcach, a w latach 1991-1993 – w Wyższym Seminarium Duchownym Księży Marianów w Lublinie.

Pracę naukową w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim rozpoczął 1 października 1975 r. – w latach 1975-1978 jako asystent, a następnie w latach 1978-1987 jako adiunkt Katedry Organizacji Duszpasterstwa. W roku akademickim 1979/1980 ks. dr R. Kamiński przebywał jako stypendysta Ministerstwa Spraw Zagranicznych Francji na rocznych studiach w Instytucie Katolickim w Paryżu, a w 1980 r. na trzymiesięcznym stypendium Uniwersytetu w Wiedniu. Stopień naukowy doktora habilitowanego uzyskał 15 grudnia 1987 r. na Wydziale Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego na podstawie rozprawy pt. *Przynależność do parafii katolickiej. Studium pastoralne*. Po zatwierdzeniu stopnia naukowego doktora habilitowanego 29 września 1988 r. przez Centralną Komisję Kwalifikacyjną został 20 stycznia 1989 r. powołany przez Senat Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego na stanowisko docenta, a od 1 marca 1992 r. na stanowisko profesora nadzwyczajnego KUL. Po przejściu na emeryturę ks. prof. dra hab. Romualda Raka 1 października 1991 r. został kierownikiem Katedry Organizacji Duszpasterstwa KUL. W roku akademickim 1994/1995 ks. prof. dr hab. Ryszard Kamiński przebywał na urlopie naukowym w RFN, przygotowując książkę *Duszpasterstwo w społeczeństwie pluralistycznym*. Tytuł naukowy profesora nauk teologicznych uzyskał 26 czerwca 1999 r., a od 1 stycznia 2001 r. został powołany na stanowisko profesora zwyczajnego KUL.

Dotychczas pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Ryszarda Kamińskiego powstały 33 rozprawy doktorskie oraz 58 prac magisterskich i licencjackich. Ks. prof. Kamiński uczestniczył w promowaniu 8 profesorów, w tym 5 do tytułu profesora (ks. T. Zasepa – KUL, S. Kulpaczyński SDB – KUL, ks. B. Mierziński – UKSW, ks. H. Krzysteczko – UŚ, ks. A. Drożdż – UŚ) oraz 3 na stanowisko profesora nadzwyczajnego (bp K. Ryczan – KUL, ks. A. Skreczko – UKSW, ks. W. Przygoda – KUL). Napisał także 12 recenzji habilitacyjnych (ks. M. Ostrowski – PAT, A. Misiaszek SDB – UKSW, ks. K. Matwiejuk – UKSW, ks. G. Siwek – PAT, ks. J. Mikołajec – KUL, ks. J. Przybyłowski – UKSW, ks. A. Skreczko – UKSW, ks. W. Przygoda – KUL, ks. M. Olszewski – UKSW, ks. B. Biela – UO, E. Robek SAC – UKSW; J. Kułaczkowski – PAT). Ks. prof. Kamiński napisał 23 recenzje doktorskie, 3 recenzje nostryfikacyjne doktoratu oraz około 200 recenzji prac magisterskich i licencjackich.

II. DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA I ORGANIZACYJNA

Ks. prof. dr hab. Ryszard Kamiński prowadzi nieprzerwanie od 1975 r. zajęcia dydaktyczne w KUL – w Instytucie Teologii Pastoralnej i na studiach

magisterskich teologii. Są to wykłady z teologii pastoralnej (kurs „B”), koncepcji teologii pastoralnej, teorii organizacji i zarządzania, podmiotu duszpasterstwa, organizacji duszpasterstwa, parafii jako wspólnoty wspólnot, form duszpasterstwa nadzwyczajnego, problematyki duszpasterstwa parafialnego, apostolatu społecznego katolików i inne. Jako adiunkt ks. dr Ryszard Kamiński prowadził proseminaria i ćwiczenia, natomiast po habilitacji od 1988 r. prowadzi seminarium naukowe z teologii pastoralnej szczegółowej dla doktorantów i magistrantów. W każdym roku wybierany jest, wspólnie z doktorantami, temat główny seminarium, który jest przedmiotem szczegółowych referatów przygotowywanych przez uczestników oraz interesujących dyskusji. Walorem tego seminarium jest również fakt, że tematyka przygotowywanych rozpraw doktorskich jest zróżnicowana tak pod względem merytorycznym, jak i metodologicznym, co daje uczestnikom rozeznanie w wielu szczegółowych zagadnieniach pastoralnych. Ponadto ks. prof. Ryszard Kamiński jest uważany przez studentów za wybitnego metodologa, dlatego jego seminarium cieszyło się stale i nadal się cieszy wysoką frekwencją. Wielu studentów z innych sekcji Instytutu Teologii Pastoralnej wybiera to seminarium jako drugie, ponieważ uczestnictwo w nim gwarantuje zdobycie umiejętności metodologiczno-praktycznych również w badaniach o charakterze katechetyczno-pastoralnym, homiletyczno-pastoralnym lub z zakresu duszpasterstwa rodzin. Ks. prof. Ryszard Kamiński prowadził także wykłady w Špiskiej Kapitule na Słowacji oraz na Uniwersytecie we Lwowie.

Ks. prof. Ryszard Kamiński wyróżnia się swym zaangażowaniem w prace społeczne w Instytucie Teologii Pastoralnej KUL. Przez pięć lat był opiekunem roku studentów teologii kursu „B” Pełnił przez kilka lat funkcję sekretarza Instytutu Teologii Pastoralnej i brał czynny udział w przygotowywanych w Instytucie sympozjach i konferencjach naukowych. Najważniejsze z nich to sympozjum naukowe z okazji 25-lecia Instytutu Teologii Pastoralnej KUL (1958-1983). Ks. R. Kamiński był członkiem komitetu organizacyjnego obchodów tego jubileuszu (zob. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 32:1985 z. 6). Po habilitacji sam zorganizował kilka sympozjów, z których 5 miało charakter ogólnopolski. Uczestniczył w wielu krajowych i zagranicznych kongresach, sympozjach i sesjach naukowych, podczas których wygłosił ponad 20 referatów. Przez kilka lat był współredaktorem „Biuletynu Socjologii Religii”, wydawanego pod kierunkiem ks. prof. W. Piwowarskiego w ramach „Collectanea Theologica” W 1985 r. został członkiem komitetu redakcyjnego „Roczników Teologiczno-Kanonicznych” zeszyt 6: Teologia pastoralna, a od 1998 r. jest redaktorem naczelnym zeszytu pasto-

ralnego (z. 6) „Roczników Teologicznych” oraz kierownikiem działu „Teologia pastoralna” w redakcji *Encyklopedii Katolickiej*.

Doświadczenie wcześniejszej pracy redakcyjnej oraz umiejętność pracy w zespole ks. prof. Ryszarda Kamińskiego zaowocowały dwoma przedsięwzięciami na skalę ogólnopolską. Ks. prof. R. Kamiński podjął inicjatywę i zmobilizował środowisko pastoralistów polskich do napisania podręcznika teologii pastoralnej, uwzględniającego osiągnięcia posoborowej teologii polskiej i europejskiej. Przedsięwzięcie rozpoczęte w końcu XX wieku zostało zrealizowane na początku XXI dzięki zaangażowaniu 37 wybitnych polskich pastoralistów (*Teologia pastoralna*. Red. R. Kamiński. T. 1-2. Lublin: Atla 2 2000-2002). Podręcznik ma wiele walorów. Najważniejszym z nich jest interesująca prezentacja teologii pastoralnej jako samodzielnej dyscypliny teologicznej, której przedmiotem jest zbawcza działalność Kościoła w kontekście współczesności. Zdaniem ks. prof. R. Kamińskiego refleksja nad aktualną działalnością Kościoła wymaga umiejętnego korzystania ze źródeł tradycyjnej teologii oraz z wiedzy o współczesnych uwarunkowaniach działalności zbawczej Kościoła. Dlatego teologia pastoralna korzysta zarówno z Objawienia Bożego, jak i z doświadczenia osób i wspólnot chrześcijańskich. Dynamiczny przedmiot teologii pastoralnej wymaga zastosowania wielu metod badawczych, ściśle określonych na poszczególnych etapach postępowania badawczego, a także odpowiedniego współdziałania teologii pastoralnej z innymi dyscyplinami naukowymi. Gruntowne opracowanie powyższych zagadnień przez ks. prof. R. Kamińskiego sprawia, że podręcznik znacząco przyczynia się do wyjaśnienia statusu naukowego i metodologicznego teologii pastoralnej.

Jeszcze większym wydarzeniem naukowym było przygotowanie pierwszego w dziejach teologii pastoralnej w Polsce *Leksykonu teologii pastoralnej*. W to przedsięwzięcie, zaplanowane i zrealizowane przez ks. prof. R. Kamińskiego wraz z najbliższymi współpracownikami, zostało zaangażowanych ponad 100 specjalistów z zakresu teologii pastoralnej i dyscyplin pokrewnych. Rezultatem trzyletnich prac redakcyjnych i edytorskich jest dogłębne kompendium aktualnej wiedzy z zakresu teologii pastoralnej (*Leksykon teologii pastoralnej*. Red. R. Kamiński, W Przygoda, M. Fiałkowski. Lublin: TNKUL 2006). Leksykon obejmuje 406 haseł, w tym 257 haseł przedmiotowych z teologii pastoralnej i obszaru naukowego ściśle z nią związanego, 126 haseł osobowych i 23 hasła odsyłaczkowe. Treściowo *Leksykon teologii pastoralnej* obejmuje całokształt zagadnień należących do teologii pastoralnej fundamentalnej i szczegółowej. Poszczególne hasła zostały ujęte syntetycznie i wieloaspektowo, a niektóre także interdyscyplinarnie.

Ks. prof. R. Kamiński prowadził i prowadzi w KUL szeroką działalność naukowo-organizacyjną. W latach 1995-1998 pełnił obowiązki dyrektora Instytutu Teologii Pastoralnej, a w latach 2001-2005 dyrektora Instytutu Pastoralno-Katechetycznego. W okresie tym dbał o rozwój naukowo-dydaktyczny Instytutu. Przyczynił się do udoskonalenia programów studiów na poszczególnych specjalizacjach w Instytucie i podniesienie poziomu nauczania m.in. przez pozyskanie nowych pracowników naukowych. Ks. prof. R. Kamiński jako dyrektor Instytutu Pastoralno-Katechetycznego był rzecznikiem i obrońcą wysokich standardów naukowych. Profesorów zatrudnionych w Instytucie mobilizował do stawiania dużych wymagań studentom piszącym rozprawy doktorskie, a młodszych pracowników dopingował do rozwoju pisarstwa naukowego i zdobywania kolejnych stopni naukowych. Ks. prof. R. Kamiński dbał ponadto o przyjazną atmosferę w Instytucie. Był inicjatorem kilku wyjazdów i spotkań integracyjnych (Skorzeszyce, Rabka, Sandomierz, Budapeszt-Ostrzyhom). Jako dyrektor ks. prof. R. Kamiński otworzył drzwi Instytutu Pastoralno-Katechetycznego dla duszpasterzy i katechetów, popierając powstanie studiów podyplomowych w Lublinie, Sandomierzu i Kielcach.

Ks. prof. R. Kamiński od 1991 r. jest kierownikiem Katedry Organizacji Duszpasterstwa, przemianowanej w 1998 r. na Katedrę Teologii Pastoralnej Szczegółowej. Od 1997 r. jest kuratorem Katedry Duszpasterstwa Rodzin w Instytucie Teologii Pastoralnej KUL. Ponadto przyczynił się do powołania w 2005 r. planowanej od dawna w Instytucie Teologii Pastoralnej pierwszej w Polsce Katedry Teologii Charytatywnej. Ks. prof. R. Kamiński jest konsultorem Komisji Duszpasterstwa Konferencji Episkopatu Polski, a także członkiem Towarzystwa Naukowego KUL i Polskiego Towarzystwa Socjologicznego. Ponadto jest laureatem kilku nagród i wyróżnień naukowych. W 2003 r. został wybrany na członka Komitetu Nauk Teologicznych PAN, a w 2004 r. został odznaczony krzyżem kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

III. TWÓRCZOŚĆ NAUKOWA

Dorobek naukowy ks. prof. R. Kamińskiego obejmuje 168 pozycji bibliograficznych, w tym pięć książek autorskich oraz cztery pozycje pod redakcją. Kierunki twórczości naukowej ks. prof. R. Kamińskiego można sprowadzić do czterech. Pierwszy kierunek związany jest z koncepcją teologii pastoralnej jako nauki teologicznej o normatywnym i praktycznym cha-

rakterze oraz metodą tej dyscypliny naukowej. O wartości opracowań naukowych ks. prof. R. Kamińskiego na tym polu świadczy najlepiej fakt, że na wydziałach teologicznych i w seminariach duchownych w Polsce powszechnie korzysta się z jego opracowań, a zwłaszcza z *Wprowadzenia do teologii pastoralnej* (Kraków 2001) oraz *Teologii pastoralnej* (T. 1-2. Lublin 2000-2002), a także artykułów poświęconych koncepcji teologii pastoralnej jako całości i poszczególnym jej elementom (*Metoda teologii pastoralnej*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 37:1990 z. 6 s. 92-97; *Teologia praktyczna i jej dyscypliny*. „Roczniki Teologiczne” 46:1999 z. 6 s. 95-103; *Pojęcie i problematyka teologii pastoralnej*. „Roczniki Teologiczne” 47:2000 z. 6 s. 5-19; *Teologia pastoralna. Istota i zadania*. „Studia Pastoralne” 2005 nr 1 s. 9-20; *Miejsce teologii pastoralnej w systemie nauk*. „Warszawskie Studia Pastoralne” 2006 nr 3 s. 143-163). Szczególnie interesująca jest refleksja ks. prof. R. Kamińskiego na temat stosowania paradygmatu analizy teologii pastoralnej, stosunku teorii i praktyki kościelnej oraz wzajemnej współpracy teoretyków i praktyków duszpasterstwa, funkcji duszpasterskich oraz wykorzystania dorobku prakseologii ogólnej, a także teorii organizacji i zarządzania w refleksji pastoralnej. Do tego kierunku należą także tematyczne zestawy bibliograficzne, stanowiące cenną pomoc dla pracowników Instytutu Teologii Pastoralnej, wykładowców teologii pastoralnej w seminariach duchownych oraz dla samych studentów.

Drugi kierunek twórczości naukowej ks. prof. R. Kamińskiego obejmuje zagadnienia dotyczące diecezji i duszpasterstwa realizowanego w jej ramach. Zasługi ks. prof. R. Kamińskiego na tym polu są tym większe, że dotychczas powstało niewiele opracowań teoretycznych na ten temat. Ks. prof. R. Kamiński zajął się nie tylko teologią diecezji (*Parafia w diecezji i Kościele powszechnym*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 30:1983 z. 6 s. 99-117; *Posługa biskupa w diecezji*. „Roczniki Teologiczne” 44:1997 z. 6 s. 5-22), ale także urzeczywistnianiem się Kościoła w diecezji poprzez realizację podstawowych funkcji Chrystusa i Kościoła. Powinny one być realizowane za pomocą różnych metod i form, aby życie i problemy współczesnego człowieka oświecić światłem chrześcijańskim. Warunkiem skuteczności pastoralnej diecezji jest dostosowanie pracy duszpasterskiej do aktualnych warunków i potrzeb wiernych. Dlatego ks. prof. R. Kamiński proponuje, aby do tradycyjnych form duszpasterstwa, zachowujących swoją aktualność i użyteczność, dołączyć formy nowe, lepiej odpowiadające na wyzwania współczesnego świata. Postulat ten jest o tyle ważny, że diecezja stanowi najbardziej intensywną obecność Kościoła oraz pełne jego urzeczy-

wistnienie (*Diecezja miejscem ewangelizacji*. W: *W służbie wartościom. Księga pamiątkowa poświęcona ks. bp. prof. dr. hab. Kazimierzowi Ryczanowi z okazji 60-lecia urodzin*. Red. R. Kamiński, S. J. Koza [i in]. Kielce 1999 s. 216-228; *Urzeczywistnianie się Kościoła w diecezji i parafii*. W: *Teologia pastoralna*. Red. R. Kamiński. T. 1. Lublin 2000 s. 151-159).

Trzeci kierunek badań naukowych ks. prof. R. Kamińskiego związany jest z parafią, jej rozwojem historycznym i stanem dzisiejszym, rozwojem struktury parafialnej i odnową duszpasterstwa parafialnego. Ks. prof. R. Kamiński jest przekonany, że skuteczność oddziaływania parafii w nowym typie społeczeństwa polskiego uwarunkowana jest jej odnową. Istotą zamierzonej odnowy jest rozwijanie wspólnotowego charakteru parafii, pogłębienie religijności wiernych w życiu codziennym, większe zaangażowanie laikatu oraz kreowanie lub umacnianie istniejących już w parafii substruktur wspólnotowych, zwłaszcza parafialnej rady duszpasterskiej, małych wspólnot religijnych oraz życia wspólnotowego prezbiterium parafialnego (*Parafia w Kościele w Polsce: zmierzch czy jej rozwój?* „Ateneum Kapłańskie” 85:1993 nr 506 s. 39-52; *Duszpasterstwo w społeczeństwie pluralistycznym*. Lublin 1997 s. 57-218; *Parafia katolicka w przemianie*. W: *Przemiany religijności społeczeństwa polskiego*. Red. W. Piwowarski, J. Styk. Warszawa 1993 s. 151-159; *Odnowa parafii jako wspólnoty wiary*. W: *In Te Domine speravi. Księga pamiątkowa poświęcona Arcybiskupowi B. Pylakowi*. Red. Cz. Bartnik, H. Langkammer, H. Góźdź. Lublin 1996 s. 77-96; *Rola parafialnych rad duszpasterskich w życiu wspólnot parafialnych i diecezji*. „Roczniki Teologiczne” 40:1993 z. 6 s. 95-103). Bardzo cenne są propozycje ks. prof. R. Kamińskiego dotyczące odnowy duszpasterstwa zwyczajnego w parafii. W swoich badaniach uwzględnia bowiem uwarunkowania polskie w okresie transformacji systemowej oraz najnowsze osiągnięcia teologii pastoralnej. Wszystkie formy duszpasterstwa zwyczajnego są ze sobą powiązane, warunkują się wzajemnie i uzupełniają. Sposób ich realizowania jest ważny z punktu widzenia rozwoju parafii i budowania Bosko-ludzkiej wspólnoty zbawionych (*Ewangelizacja parafii przez kaznodziejstwo*. „Roczniki Teologiczne” 40:1993 z. 6 s. 65-75; *Budowanie wspólnoty parafialnej przez Eucharystię*. „Roczniki Teologiczne” 41:1994 z. 6 s. 7-14; *Współnotwórcza rola Eucharystii*. W: *Jezus Eucharystyczny*. Red. M. Rusecki, M. Cisło. Lublin 1997 s. 177-187; *Parafia miejscem budowania cywilizacji miłości*. W: *Wierzę w Boga Ojca. Program duszpasterski na rok 1998/99*. Katowice 1998 s. 280-297; *Parafia miejscem realizacji duszpasterstwa*. W: *Teologia pastoralna*. Red. R. Kamiński. T. 2. Lublin 2002 s. 11-78).

Czwarty kierunek naukowej twórczości ks. prof. R. Kamińskiego związany jest z duszpasterstwem ponadparafialnym i nadzwyczajnym. Zasługą ks. prof. R. Kamińskiego jest wypracowanie klarownych podziałów różnych form duszpasterstwa oraz uwrażliwienie wykładowców teologii pastoralnej na znaczenie i potrzebę duszpasterstwa nadzwyczajnego – specjalnego i specjalistycznego, realizowanego zazwyczaj na poziomie ponadparafialnym (*Duszpasterstwo zwyczajne i nadzwyczajne*. W: Komisja Duszpasterstwa Ogólnego Konferencji Episkopatu Polski. *Umiłować Chrystusa. Program duszpasterski na rok 2002/2003*. Katowice 2002 s. 439-452). Wypracowany przez niego podział duszpasterstwa nadzwyczajnego na specjalne i specjalistyczne przyjął się prawie powszechnie, podobnie jako podział duszpasterstwa specjalnego na kategoriałne, sytuacyjne i organizowane. Ks. prof. R. Kamiński ukazuje relacje duszpasterstwa nadzwyczajnego do duszpasterstwa zwyczajnego: „Duszpasterstwo nadzwyczajne nie może być traktowane na równi z duszpasterstwem zwyczajnym, gdyż temu ostatniemu ma ono służyć swoją pomocą i uzupełnieniem. Taką świadomość powinni mieć wszyscy odpowiedzialni za planowanie, organizowanie i koordynowanie duszpasterstwa zwyczajnego” (*Wprowadzenie*. W: *Duszpasterstwo specjalne*. Red. R. Kamiński, B. Drożdż. Lublin 1997 s. 14-15). Badania naukowe ks. prof. R. Kamińskiego uwrażliwiają na wzrastające znaczenie duszpasterstwa ponadparafialnego, realizowanego głównie w dekanacie, dużym mieście i diecezji (*Duszpasterstwo w społeczeństwie pluralistycznym*. Lublin 1997 s. 219-250; *Działalność duszpasterska w dużym mieście*. „Roczniki Teologiczne” 43:1996 z. 6 s. 175-189; *Diecezja i dekanat miejscem realizacji duszpasterstwa*. W: *Teologia pastoralna*. Red. R. Kamiński. T. 2. Lublin 2002 s. 109-130). Zwieńczeniem refleksji we wspomnianych powyżej kierunkach badań jest świeżo wydana książka *Działalność zbawcza Kościoła w teorii i praktyce pastoralnej* (Lublin: Wydawnictwo KUL 2007).

Ks. prof. R. Kamiński w swojej twórczości naukowej wykorzystuje wszechstronnie dokumenty Kościoła zarówno powszechnego, jak i Kościoła w Polsce. To osadza jego refleksję teologicznopastoralną na mocnym fundamencie oficjalnego nauczania Kościoła. Równocześnie dorobek naukowy ks. prof. R. Kamińskiego osadzony jest w realiach katolicyzmu polskiego (*Podstawowe uwarunkowania życia i działalności Kościoła w Polsce*. W: *Kościół w czasach Jana Pawła II*. Red. M. Rusecki, K. Kaucha, J. Mastej. Lublin 2005 s. 238-257). Nie jest to – jak to się dosyć często zdarza w pracach zagranicznych ośrodków teologicznopastoralnych – model tylko abstrakcyjny, wymagający dopiero weryfikacji w badaniach terenowych. Refleksja

naukowa ks. prof. R. Kamińskiego ma odniesienie do konkretnego środowiska katolickiego w Polsce, czego potwierdzeniem jest częste odwoływanie się w publikacjach do socjologicznych badań religijności Polaków, zwłaszcza do badań przeprowadzonych po 1989 r. Ks. prof. R. Kamiński jest otwarty na współpracę nie tylko z socjologią religii i psychologią religii, lecz także z katolicką nauką społeczną, teorią organizacji i zarządzania, pedagogiką pastoralną i psychologią pastoralną. Jest bowiem przekonany, że tworzenie modeli pastoralnych wymaga, z jednej strony, rozeznania „tu i teraz” Kościoła, czyli uwzględnienia wyników badań empirycznych, a z drugiej strony w poszukiwaniu rozwiązań współczesnych problemów społecznych konieczne jest sięganie do wskazań katolickiej nauki społecznej (*Wyniki badań nad religijnością mieszkańców Archidiecezji Łódzkiej jako wyzwanie dla duszpasterzy*. „Łódzkie Studia Teologiczne” 10:2001 s. 87-98; *Główne kierunki pracy duszpasterskiej Kościoła w Polsce. W: Duszpasterstwo a wyzwania XXI wieku*. Red. J. Ostrowski. Kielce 2001 s. 43-61).

Zdaniem ks. prof. R. Kamińskiego teologia pastoralna jest nauką interdyscyplinarną, dlatego w dzisiejszej refleksji pastoralnej konieczne jest wykorzystywanie dorobku innych dyscyplin humanistycznych, a szczególnie socjologii religii, psychologii pastoralnej, pedagogiki pastoralnej, antropologii pastoralnej oraz teorii organizacji i zarządzania. W taki nowoczesny sposób uprawiania teologii pastoralnej wprowadza ks. prof. R. Kamiński również swoich uczniów. Większość doktoratów napisanych pod jego kierunkiem opiera się na własnych badaniach empirycznych bądź uwzględnia wyniki badań socjologicznych lub psychologicznych przeprowadzonych przez inne ośrodki naukowe.